

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лют. 2022 р. №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

4. Наукове повідомлення Завтура В.А., доцента кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності НУ «ОЮА», кандидата юридичних наук, «Допити в порядку ч. 11 ст. 615 КПК України та депонування показань: питання кореляції правових процедур».

5. Процесуальні аспекти: проблемні питання досудового розслідування та судового провадження в умовах воєнного стану.

URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1295799>.

Тимчишин Павло Андрійович,

здобувач вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Зарубей Вікторія Володимирівна

професор кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, професор

РОЛЬ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ДОКУМЕНТУВАННІ РАКЕТНИХ УДАРІВ РФ ПО ЦИВІЛЬНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У контексті повномасштабного вторгнення роль слідчих підрозділів Національної поліції України набула вирішального значення у фіксації ракетних ударів Російської Федерації по об'єктах цивільної інфраструктури.

З початку активної фази збройної агресії значна частина зусиль правоохоронної системи була спрямована саме на фіксацію, розслідування та збереження доказової бази ракетних атак, які призвели до загибелі мирних громадян, руйнування житлових будинків, лікарень, шкіл, культурних і релігійних об'єктів. Ці дії мають всі ознаки воєнних злочинів, заборонених нормами міжнародного гуманітарного права та положеннями КК України, зокрема статтею 438, яка передбачає відповідальність за порушення законів та звичаїв війни.

Слідчі підрозділи Національної поліції, згідно з КПК України, виконують важливу функцію на етапі досудового розслідування – від фіксації місця події до збору доказів, допиту свідків, вилучення уламків ракет, ідентифікації постраждалих та збору біоматеріалів. Особливістю таких проваджень є те, що перші години після ракетного удару є критично важливими для збору невідновлюваних доказів. У цей момент фіксується характер пошкоджень, географічне положення удару, сліди вибуху, термічні впливи, фрагменти боєприпасів. Відповідно до ст. 237 КПК України, саме огляд місця події є однією з перших і базових слідчих дій, яка формує ядро доказової бази [1, с. 332–337].

У практиці слідчих виникає низка проблем, пов'язаних як з фізичними умовами роботи, так і з процесуальними труднощами. По-перше, території після ракетних ударів зазвичай є нестабільними, перебувають під загрозою повторних атак, заміновані або палають. Це створює пряму небезпеку для слідчо-оперативної групи, що ускладнює повноцінне проведення огляду. По-друге, у багатьох випадках руйнування є настільки масштабними, що неможливо відновити повну картину події, особливо без залучення експертів-вибухотехніків, судово-медичних експертів та фахівців з трасології. По-третє, знищення технічних засобів спостереження (камер відеонагляду, телефонних мереж) унеможливорює доступ до цифрових доказів, які могли б мати суттєве значення [1, с. 338–345].

Ще одним викликом є збирання доказів, що підтверджують спрямованість удару саме по цивільному об'єкту. У ряді справ держави-агресори намагаються виправдати свої дії твердженнями про наявність військових цілей поблизу. У таких умовах слідчі змушені детально перевіряти відсутність

ознак військового використання об'єкта, брати пояснення від працівників, місцевих жителів, здійснювати фотограмметричний аналіз місцевості, залучати геолокаційні дані. Ці матеріали можуть стати основою для доведення невибіркової чи навмисності удару, що є суттєвими критеріями для кваліфікації злочину як воєнного.

Окрему складність становить процесуальне оформлення вилучених доказів — уламків ракет, залишків боєприпасів, елементів систем наведення. Ці докази мають зберігатися відповідно до ст. 100 КПК України, в умовах, що виключають їхню втрату, підміну чи пошкодження. У багатьох випадках необхідна також технічна експертиза, яка має встановити тип ракети, країну-виробника, тип бойової частини, дальність польоту. Для цього потрібно залучення спеціалізованих експертних установ, в тому числі міжнародних партнерів, які можуть підтвердити автентичність і походження боєприпасів [2].

Умови ведення бойових дій значною мірою ускладнюють реалізацію слідчими своїх повноважень. Однак слід зазначити, що роль слідчих підрозділів НПУ не обмежується лише збором доказів для національних судів. Зібрані матеріали мають надзвичайне значення для майбутніх міжнародних проваджень, включаючи розгляд у Міжнародному кримінальному суді. Протоколи огляду, фото- і відеофіксація, пояснення свідків, експертні висновки можуть бути використані як первинні джерела при розгляді справ проти вищого командування Збройних сил РФ або осіб, які віддавали накази про обстріли. Саме тому збереження ланцюга володіння доказами (chain of custody), належне документування та цифрова архівація матеріалів є ключовими умовами їх подальшої придатності в міжнародному процесі.

Варто також згадати про перспективу систематизації таких справ. У багатьох регіонах України ведеться масове паралельне документування схожих злочинів — ракетні обстріли міст, сіл, промислових об'єктів. У цьому контексті актуальним є створення централізованих баз даних з уніфікованою структурою зберігання інформації: фото- та відеодокази, топографічні схеми, експертні звіти, описи боєприпасів. Це дозволить забезпечити збереження доказів, а також пришвидшить аналіз та підготовку матеріалів для

процесуальних дій, зокрема повідомлення про підозру, складання обвинувального акту або передачі справи до МКС [3, с. 316–324].

Шляхи підвищення ефективності діяльності слідчих у таких провадженнях включають, зокрема, регулярне навчання фахівців НПУ у сфері воєнної криміналістики, удосконалення технічного забезпечення – надання мобільних лабораторій, дронів для зйомки з повітря, систем цифрової фіксації. Також слід передбачити нормативне закріплення можливості долучення до огляду місця події представників міжнародних правозахисних організацій, що підвищить рівень довіри до зібраних матеріалів та зменшить ризики сумніву у їхній об'єктивності.

Підсумовуючи, слідчі підрозділи Національної поліції України відіграють центральну роль у документуванні ракетних ударів РФ по цивільній інфраструктурі. В умовах війни саме їхня професійність, швидкість реагування, процесуальна дисципліна і технічна забезпеченість визначають якість зібраних доказів, які в майбутньому можуть стати вирішальними у національних та міжнародних судах. Незважаючи на надзвичайні складнощі, пов'язані з веденням слідства у зоні ризику, ефективне розслідування ракетних обстрілів створює основу для відновлення справедливості, забезпечення права на правду постраждалим та притягнення до відповідальності винних осіб за воєнні злочини.

Список використаних джерел

1. Кагляк І. І. Актуальні проблеми огляду місця події при розслідуванні воєнних злочинів. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 12 (40). С. 332–345. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-432-445](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-432-445).
2. Шевчишина К. П. Розслідування воєнних злочинів в Україні. 2024. http://lsej.org.ua/12_2024/81.pdf
3. Бершов Г. Є. Вплив воєнного стану на правозастосовну практику розслідування військових злочинів. *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 28 (1), 316–324.